
Chodívali k nim obvykle v neděli dopoledne po službách Božích, které se odbývaly v nedaleké modlitebně, a Anně ta návštěva vždycky připadala jako jakýsi druhý chrám, nebo snad spíš chrámek nedělního dopoledne. Přestože bylo už po desáté hodině, strýc a teta teprve vstávali. Oni do kostela nechodili. Byli totiž katolíci, a nadto patřili mezi ty sváteční křesťany, kteří se v kostele objevují jednou do roka o Vánocích a proti nimž farář pravidelně o svátcích

tak ostře kázal, že je nejenom nepřivedl k pokání, ale naopak úplně odradil.

Zatímco Anna a její rodiče už zpívali o několik set metrů dál nábožné písně a naslouchali slovu Božímu, strýc a teta, jak říkávala vždycky babička, ještě vyspávali po sobotě. Brána, která vedla k jejich bytu, nebyla snad úzká, ale zavřená a neotvírala se každému. Velké skleněné tabule ve dveřích sice dovolovaly nahlédnout dovnitř, ale právě tím citelněji zabraňovaly vstoupit. Napřed bylo potřeba zazvonit a ohlásit se. To dělávala obvykle Annina sestra, aby tím znovu potvrdila a dosud nemohoucí Anně dokázala, že právě dorostla výšky, která jí dovoluje dosáhnout na zvonek, a postaví-li se na špičky, i ústy k mluvítku, do něhož pak mohla zavolat svoje triumfující: Hana! Potom se ozvalo tiché zabzučení, dveře se otevřely, a člověk mohl vlastníma nohama okusit mramorovou podlahu domovní haly. Hned u vchodu byla proti sobě umístěna dvě kulatá zrcadla, v nichž musel každý příchozí, ať se tomu bránil sebevíc, spatřit svou nedokonalou a zahanbující tvář v plné obnaženosti jejího hříchu. Každé neopatrně pronesené slovo se tu rozeznělo jako polnice, vystoupilo po třech stupních do pološera zadní části haly, tam, kde se roztáčelo úzké schodiště, jednak dolů do tmy k věčnému zatracení domovnického bytu, odkud se tak často ozýval dětský pláč a křik,

jednak vzhůru ke světlu, které sem pronikalo odkudsi seshora skleněnou střešou. Vedle schodiště už skoro ve tmě byl ale také výtah se svou dvacetihálérovou nebeskou jízdou do třetího poschodí. Přestože trvala jenom krátce, babička nicméně nikdy nelenila a posadila se na malé sklopné sedátko, jež bylo ve výtahu spíš než k nějakému skutečnému účelu jenom na znamení, že stavitel vykonal skutečně všechno pro pohodlí obyvatel domu.

Přestože jejich návštěvy byly téměř pravidelné, a on tedy musel vědět, že přijdou, přicházel jim strýc otevřít v dlouhém županu, pod nímž se občas mihly nohavice od pyžama, a někdy dokonce i v síťce na vlasy. Když si v malé elegantní předsínce odložili kabáty – strýc přitom dával pozor, aby některá vidlice věšáku nebyla příliš přetížena a neutrhla se –, zavedl je do haly a rozesadil na velkou, neobyčejně měkkou pohovku. Křeslo potažené stejným modrým potahem, které tu také stálo, bylo vyhrazeno jemu. Strýc prohodil několik slov, odešel dozadu do jídelny, která sousedila s halou širokými skleněnými dveřmi, a z temnoty rozložitého nízkého příborníku připomínajícího oltář vytáhl láhev likéru. V pohybu, s nímž pak všem, i jim dětem, naléval do malých broušených skleniček, bylo cosi svatokrádežného a tajně neřestného, po čem by se měl věřící katolík ihned přežehnat křížem. Byla to chvíle, kdy docela

snadno mohl z nebe sjet blesk. Ze svého domova Anna lihoviny vůbec neznala, s výjimkou rumu do čaje, který ale na stůl přicházel většinou jen o Vánocích. A v rodinném příborníku by se byla nenašla ani sada likérových skleniček. Kostnický mučedník by je byl jistě všecky vyházal, protože likéry byly co si zapovězeného. Ale Anna měla přesto likéry ráda.

Všechno v bytě u strýce a tety bylo oblé a pohodlné, bez jediné hrany, na niž by se dalo narazit. Nábytek nebyl rozestavěn s přísnou pravidelností kolem zdí, ale ladně spolu s obrazy a soškami rozložen v prostoru. Nebyl tu jenom příborník plný křivek a vyřezávání, s nímž se muselo tak nádherně proplouvat životem, ale i kulatý jídelní stůl. V Annině domově měli stůl obdélníkový se čtyřmi bolestnými rohy, které nebyly ani ztlumeny měkkou plstí, protože na něm Anna a její sestra psávaly svoje úkoly a maminka pokládala stříhy. Také židle nebyly u tety tvrdé, ale měkce vypoštěřované a potažené gobelíny, na nichž spolu zápasili divocí bažanti s dlouhými zlatými ocasey. Jestliže tu stála váza, byla samozřejmě růžová, na perských kobercích se plazily úponky fantastických rostlin a paličkované záclony v oknech byly plné jemné průhlednosti.

A na stěně u okna visel obraz. Jeho temná plocha uzavřená v těžkém zlatém rámu se rozžívala, jak Anna přicházela blíž. Uprostřed hlubokých lesů

na křižovatce cest tu stála malá kaplička. Koruny stromů kolem ní se už ohýbaly v divokých poryvech větru přinášejícího bouři, ale poutník ponořený v modlitbu tam dole u kříže jako by ještě nevěděl nic o rozběsněném živlu. Zato skupina jezdců na koních přijíždějící zprava byla už na útěku. Ale zatímco se koně i jezdci báli blížící se bouře, zdálo se naopak, že malíři, který obraz maloval, přišla právě vhod, ba dokonce, že přišla snad jen proto, aby mohl svým štětcem, ne nepodobným hromobití, zachytit bouření stromových korun, divoký úprk jezdců, neklid jejich koní i ztemnělé světlo, jen s námahou se prodírající mračny. A Anna přistupovala blíž a blíž, až se málem dotkla plátna prstem – přečin, před kterým ji strýc nikdy neopomněl varovat – vždy znovu přitahována pohybem, který se tu tak nepochopitelně přímo před jejíma očima náhle proměňoval v cosi trvalého.

Shodou okolností měli také u Anny doma, v komůrce, v níž přespávali hosté a šila domácí švadlena, obraz přicházející bouře. Ne obraz, ale spíš obrázek; barevnou reprodukcí vystřiženou z jakéhosi obrázkového časopisu a zarámovanou v laciném hnědém rámečku. Pán a paní tu seděli na louce pod slunečným, žena lehce opřena v mužově klínu. Vzadu na obzoru se už hrozivě sbírala temná mračna, ale pro

ně, zabrané v milostný rozhovor, bylo sinavé světlo bližící se bouřky ještě stále přívětivým světlem slunečního odpoledne. Jak to asi dopadlo, s nimi dvěma? Zpozorovali ještě včas nebezpečí a našli úkryt v opuštěné chatrči nebo osamělém mlýnu? ptávala se Anna. A kdykoliv přišla nahoru do komůrky, stávala dlouho před obrázkem a znepokojeně domýšlela do konce příběh, který tu byl naznačen.

V bytě strýce a tety jako by všechno směřovalo k tomu, aby unavené tělo měkce a bez obtíží spočinulo, konejšeno pohodlností nábytku. Jenomže počem mělo být tělo unaveno, když strýc seděl celý den za stolem v kanceláři a teta měla na všechny domácí práce posluhovačky, které se u ní střídaly skoro každých čtrnáct dní. Ano, to jediné, co mohlo tetu vyčerpávat, byla jednání a hádky s posluhovačkami. Kdopak by u ní vydržel, říkala vřdycky maminka, kterou zvláště potěšilo, když si jedna z těchto zavržených v blízké ulici založila elektrický mandl a provozovala svou živnost tak poctivě, že bylo zřejmé, že výhrady, které proti ní měla teta, byly jenom nálady zhýčkané paničky.

Jediným slabým místem strýcova bytu byla knihovna – sice velká svým rozsahem, ale, jak tatínek často připomínal, vybíraná podle jeho vzoru. Ale to se stejně nedalo utajit. Knihy v okázaných zasklených skříních tu vypadaly jaksi bezradně, jako by samy

od sebe tušily, že daleko důležitější než jejich hluboké obsahy jsou jejich hřbety se zlatým písmem.

Jak jiný byl naproti tomu Annin domov! Ze všech stran se v něm ozývalo - střídmost vaše známa buď všem. Strohý tmavý nábytek obemýkal v tvrdém kontrastu bílé stěny, žádný stůl ani židle si nikdy nedovolily nějakou ležérnost nebo uvolněnost, jako třeba natočit se šikmo a ukázat tak svůj bok. Jak by také ne, když ze stěn nekompromisně hleděly biblické citáty v úzkých zlatých rámech! Jestliže tatínek řekl, že je něco jednoduché, znamenalo to totéž, jako kdyby byl řekl, že je to krásné. Záclony Annina domova byly husté, spíš s pruhy než s květinami, a na podlaze neležel rozkošnický nebezpečný peršan, ale účelný bouclé s drobnými čtverečky. Jedinou výjimku tvořila tatínkova pracovna, duchovní středisko domu, kde si účta k hodnotám, které tu byly shromážděny, přece jenom vyžádala trochu zakázaného ovoce v podobě ořechového nábytku, měkkého koberce a závěsu na zdi, který australskou vlnou vlastnoručně vyšila maminka v těch pro Annu tajemných dobách, kdy rodiče byli ještě sami. Jak maminka často říkala, trochu vlny jí tenkrát zůstalo, a tak vznikl polštář, který ležel na zemi hned vedle knihovny a na němž Anna o zimních nedělích a svátcích často seděla a listovala v knihách, jejichž hodnota se pro ni tenkrát řídila množstvím obrázků.

Jinak ale i tady, jako všude v domě, vládl přísnou rukou Kostnický mučedník a zakazoval hrát o Velkém Pátku na klavír.

Annin domov nebyl určen k tomu, aby v něm tělo měkce spočinulo. Jeho úkol byl jiný – milovat pravdu, držet pravdu, bránit pravdu až do smrti. A to bylo daleko lépe možné v jeho jednoduchém a přehledném prostoru. Cožpak se v měkkých oblinách a vyřezávání stejně tak dobře jako prachu nedařilo i hříchu? Cožpak nebylo zcela zřejmé, že stejně tak jako silné punčochy jsou bohabojnější než tenké, má pravý úhel k Bohu blíže než nějaká prohnutá linie nebo křivka?

Vtom vedle v koupelně zahučela voda. Znamenalo to, že teta už vstala a umývá se. Jenomže slovo umývat se tak málo odpovídalo tomu, oč právě teď šlo, neviditelně, ale všudypřítomnými zvuky za tenkou železobetonovou přepážkou. Tatínek, maminka, Anna i její sestra, oni všichni se ráno prostě umývali. Teta ale *byla* v koupelně. (Anna by byla téměř řekla dlela.) Tak se to alespoň vždycky říkalo, a zdálo se, že jenom tímto mnohovýznamným opisem je jakž-takž možné postihnout tajemství obřadu, který se tu každého rána odehrával. Jeho němými svědky byly dvě řady kelímků a lahvíček stojících na zvláštním stolku vedle umyvadla, které, už když je člověk vzal do ruky, slibovaly hebkostí svých tvarů a jemností

svých barev vykoupení ode vší ošklivosti. Ta se pěstuje, vidělas ten její salon krásy, neodpustila si nikdy s posměšnou převahou prostých žen, které si nedělají žádné svědomí z toho, jakým způsobem působí na své okolí, poznamenat k mamince babička, kdykoliv byly dveře koupelny otevřené, takže bylo možné nahlédnout dovnitř, anebo venku přšelo a ony tu odkládaly do vany své mokré deštníky. Prázdné krabičky od krémů a pudrů dávala teta někdy tatínkovi, a ten je pak plnil krémem, který sám vařil podle receptu, na němž si neobyčejně zakládal. Jeho hodnota ještě stoupla, když jeho sestavovatel, jakýsi otcův dobrý přítel, zemřel v koncentračním táboře.

Tetino bytí v koupelně trvalo dlouho, velmi dlouho. Nedalo se ostatně očekávat nic jiného. Ale nakonec nepokoj za zdí přece jen ustal, u dveří se ozvaly kroky a do pokoje vstoupila teta. Vysoká, elegantní, dokonale upravená, s dlouhými ladnými údy a nehty čerstvě nalakovanými rudým lakem. Svatozář vůně, která se kolem ní rozlévala, jako by rázem usvědčila všechny ostatní z nedokonalosti. Anna najednou cítila každý vrubek na svých hrubých dětských puntochách, tenké nevyvinuté nohy bez lýtek ji bolely, špína za nehty bodala a rovně sestřižené vlasy, které Anna vždycky tak bolestně srovnávala s vlnami manekýnek v módních žurnálech, a marně přitom s nimi hledala nějakou podobnost, ji pálily hluboko

v duši. Snažila se ukryt ruce mezi koleny, jenomže to zase nebylo slušné; a tak je nakonec spustila z klína a po stranách kolen hluboko zaryla do záhybů pohovky. Mít alespoň vlnité vlasy! Ale i to bylo Anně odepřeno. Musela se pohnout, aby alespoň na okamžik rozptýlila pocit vlastní malosti a ubohosti. Najednou ji napadlo, že by také ona mohla jednou stát na tetině místě. Přímo se zalkla svobodou dokonalosti, která ji najednou zavalila. Ano, taková jako teta by jednou chtěla být.

Teprve o mnoho let později, když už byla dávno dospělá, měla Anna postřehnout, že teta, o hlavu větší než strýc, se svou úzkou nohou mužské velikosti a dlouhým obličejem s výraznými lícními kostmi, v žádném případě nemůže sloužit jako ideál krásy a že její podlehnutí kouzlu tetiny ženskosti se nápadně podobá obluzení Titánie mistrem Klubkem. Ale tak mělo později téměř všechno Annu usvědčovat z omylu. A stejně tak tetina obětavá starost o strýce, který dlouhá léta trpěl nepříjemnou chorobou neustále pootevřených tělesných průduchů - zdálo se, že ta nemoc nějak přímo souvisí s jeho dřívějším labužnictvím -, ukázala, že ani krása a dobro nejsou v tak hlubokém protikladu, jak to jako dítě cítila. Ukázala? Vlastně neukázala, protože teta vůbec nebyla krásná, a druhého pólu v této hře tedy nebylo. Ale stejně to byl důkaz síly všech těch krémů

a vodiček, že se jim na tak dlouhou dobu podařilo skrýt tetinu ženskou nedostatečnost.

Ale zatím měla být teta pro Annu ještě dlouho vzorem krásy. A vždycky se jí zdálo, že v tetině blízkosti snad ani nemůže najít místo nic ošklivého. Vždyť i tak zahanbující místnost, jako je záchod, svědčila ve strýcově bytě jenom o eleganci jeho uživatele. Jaká byla asi například voda, v níž teta umývala nádobí? Jistě ne tak temně šedá a prochladle mastná jako ta, v níž umývala doma nádobí babička. Anna si to alespoň nedovedla představit. Vždyť i když se teta v létě koupala, dovedla na břehu rybníka na velkém kostkovaném plédu kolem sebe rozložit své věci tak ladně a obcovala pak se svými nesčetnými toaletními taštičkami, pouzdry a pouzderky s takovým půvabem, že přihlížející Anna, jak byla ještě malá - v plavkách bez vršku a s rukama složenýma na zadečku -, měla pocit, že se s každou z nich před jejíma očima otevírá nový pohled do nekonečných prostorů tajemství ženskosti.

Jak se mohla tetě rovnat maminka? Maminka, která celým životem prošla s jediným účesem - vlasy uprostřed rozdělenými pěšinkou a učesanými do dvou ruliček? Vždycky na nízkých podpatcích, přestože byla poměrně malá. Maminka, která za jednu ze svých mateřských povinností považovala nemít nic na sebe, v pevné víře, že skutečně dobrá a obětavá

matka je vždycky trochu šedivá a zanedbaná, protože jí pro samou péči o ostatní už tak zřejmě nezbyvá času na sebe samu. Maminka, pro niž právě z toho důvodu byly všechny příliš upravené ženy špatnými matkami. Maminka, která znala jenom mýdlo a pudr a pod jejímž přísným pohledem shořely v ohni pekelném všechny laciné rtěnky, které si Anna koupila za těžce ušetřené peníze. Maminka, kterou jako prvotní hřích popuzovaly tetiny nalakované nehty. Má ruce, jako by se hrabala v krvi, říkala vždycky babičce. Ale Anna dobře věděla, že toto přirovnání vůbec není výstižné. Kéž by to bylo s nalakovanými nehty tak jednoduché, že by jenom stačilo hrabat se v krvi! Jenomže krev na nehtech nikdy nelpí, ale stéká z nich, takže by si ji nikdo jen trochu zkušný s lakem nemohl splést. Na nehtech přece neulpěla ani červená vodová barva, jak se o tom Anna mnohokrát přesvědčila. Jedině krycí barva, když se namíchala hodně silná, vytvořila na nehtu jakžtakž souvislou vrstvu, jež ale poskytovala uspokojivou iluzi, jen dokud byla vlhká, protože když uschla, vůbec se neleskla, a to bylo právě na laku to nejkrásnější. Lak na nehty byl prostě nenapodobitelný. Maminka, se svými věčnými historkami o tom, jak se před všeobecně uznávanými a úctyhodnými muži, jako byl třeba Prezident Osvoboditel, znemožnily příliš namaľované a upravené ženy, nebo byly dokonce stíženy

jejich posměchem. Vypila kávu a vypadala jako vrabec – takový byl konec jednoho z těch příběhů. A cožpak vůbec nejznamenitější zásluha starosty města, který bydlel v sousedním domě, nespočívala v tom, že nikdy nedovolil své ženě, aby ho do společnosti doprovázela namalovaná? Musela vystoupit z auta a jít se umýt – líčila to vždycky dramaticky babička.

Maminka byla jistě úctyhodná, ale člověk se s ní asi sotva mohl pyšnit. Jak se mohla rovnat tetě? Ale jak se zase mohla teta rovnat jí? S tetou se člověk mohl zase jenom pyšnit. Teta, která vařila brambory ve slupkách, bez ohledu na to, že pak nemají vůbec dobrou chuť, jenom proto, aby si jejich škrábáním nezničila ruce. Teta, která si hleděla tolik sama sebe, že už na strýce se někdy nedostávalo její péče, a on přicházel v nevyžehlených kalhotách nebo s jinými drobnými nedostatky na svých oblecích. Teta, která nikdy neslavila narozeniny, aby nikdo nepoznal, že i jí přibývá let, a jejímuž roku narození celá rodina právě proto strojila tak dlouho úklady, až se jej nakonec dopídila. Maminka a babička se naproti tomu na své narozeniny těšily jako na den triumfu své nenáročné a obětavé domácí práce. Teta, která strýci neudělala ani jeho oblíbené borůvkové víno, a on se kvůli tomu musel obrátit na babičku. V sázce byly opět tetiny ruce, jimž hrozilo, že se potřísní tmavou borůvkovou šťávou. Babička si ruce samozřejmě

zničit mohla. Zatímco teta šetřila vždycky jenom sebe, maminka a babička šetřily druhé.

Mohla mít teta tak měkkou ruku jako maminka a hlas, jenž dovedl pozvedat z horeček? Stačilo, když maminka promluvila, a člověk se hned cítil lépe. Mohla snad Anna někdy zapomenout na melodii jejího – tak ty nám stůněš –, které se přes svou něžnost tak udatně dávalo do boje s nemocí? Teta, ta by si byla jistě napřed musela namalovat rty a upravit sukni, a teprve potom by byla mohla klást někomu ruku na čelo nebo měřit teplotu. Jenomže v takových chvílích bylo docela jedno, jestli nehty na té ruce byly upravené.

Ale neměla snad maminka právě pro tato svá obdarování chodit nádherně oblečená, a všem kolemjdoucím zvěstovat ne tíhu, ale radost ze života? Ach, Anna by si byla tolik přála mít veselou a krásnou maminku, kterou by jí všichni ostatní záviděli! Veselou, pěstovanou a krásnou maminku, která si jenom tak bezstarostně jde ulicí a všechny děti se za ní žádostivě ohlížejí. Proč by právě ona neměla být krásná, když byla tak dobrá! Kdo by si byl krásu zasloužil víc než ona! Ale byla by tak hodná, kdyby byla krásná? Zdálo se, že něco tomu brání. Jak se mohla teta rovnat mamince? Ale jak se mohla rovnat maminka tetě? Svět krásy a svět dobra stanuly proti sobě v nesmiřitelném protikladu.